

ПРИРУЧНИК ЗА ПРОЦЕНУ РИЗИКА

1996-2006 Европска Агенција за Безбедност и Здравље на Раду <http://hw1.osha.europa.eu>

Садржај:

Део I: ОСНОВНА ИНФОРМАЦИЈА

Шта је опасност? Шта је ризик?

Зашто/како би требало вршити процену ризика?

Како се може вршити процена ризика?

Како се користи овај приручник?

Део II: ПРОЦЕНА РИЗИКА- УОПШТЕНО

Корак 1: Које информације треба прикупљати?
Како се могу прикупљати информације?

Корак 2: Како се може идентификовати опасност?
ЧЕКЛИСТЕ - УОПШТЕНО

Корак 3: Како се може проценити ризик који произилази из опасности?

Корак 4: Како се могу планирати активности да би се елиминисао или смањио ризик који произилази из опасности?

Корак 5: Како би требало документовати процену ризика?
ФОРМУЛАР О ПРОЦЕНИ РИЗИКА

Информација: <http://hwi.osha.europa.eu>

Део III: ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА – УОПШТЕНО

Чеклиста бр.1: Неравне и клизаве површине простора

Чеклиста бр.2: Покретна возила и машине

Чеклиста бр.3: Покретни делови машина

Чеклиста бр.4: Електричне инсталације и опрема

Чеклиста бр.5: Ватра

Чеклиста бр.6: Експлозија

Чеклиста бр.7: Хемијске супстанце

Чеклиста бр.8: Бука

Чеклиста бр.9: Вибрације

Чеклиста бр.10: Осветљење

Део IV: ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА- ЗА СПЕЦИФИЧНЕ СЕКТОРЕ И ПОСЛОВЕ

Канцеларијски рад

Грађевинарство

Производња хране

Дрвна индустрија

Поправка аутомобила

Пољопривреда

Површински копови

Више специфичних секторских чеклиста на располагању на: <http://hwi.osha.europa.eu>

ДЕО I:

ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Шта је опасност?

Шта је ризик?

Опасност је све оно што може изазвати потенцијалну штету.

Опасности могу да утичу на људе, имовину, процесе производње; оне могу изазвати, повреде на раду и болести, губитак производње, оштећење машина, итд.

Ризик на раду се односи на могућност и на тежину повреде или обољевања насталог као резултат излагања опасностима.

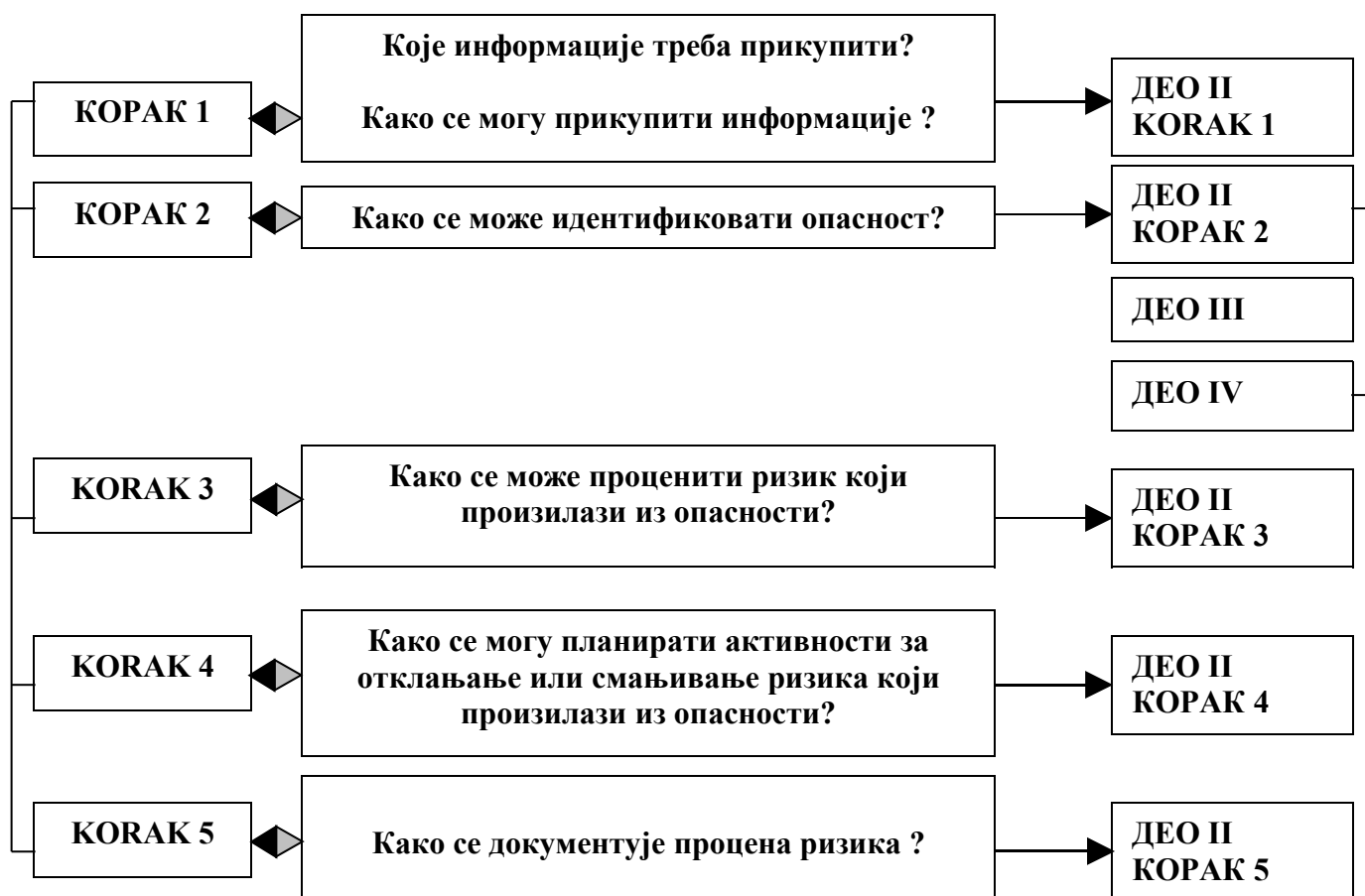
Како се може вршити процена ризика?

Процена ризика на радном месту се врши у пет једноставних корака, као што је доле приказано.

ОВАЈ ПРИРУЧНИК ЋЕ ВАМ ПОМОЋИ ДА ПРОЂЕТЕ КРОЗ СВЕ КОРАКЕ, И ДА УРАДИТЕ И ДОКУМЕНТУЈЕТЕ ВАШУ ПРОЦЕНУ РИЗИКА

Како би требало да користим овај приручник?

ДЕО II:

ПРОЦЕНА РИЗИКА- УОПШТЕНО

Корак 1

Које информације треба прикупљати?

Да би се извршила процена професионалног ризика на радном месту треба знати:

- локацију где се налази радно место, или место где се посао обавља;
- ко ради на тим радним местима : посебну пажњу обратити на оне групе за које постоји већа професионална опасност него за остале запослене, као што су на пример труднице, млади запослени или запослени инвалиди. Такође се то односи на раднике који обављају повремене послове, сууговараче и посетиоце и запослене који раде са стране (као што су возачи и они који посећују клијенте и кориснике код куће, итд);
- која се опрема, материјали и процеси рада користе;
- која врста посла се обавља (на који начин и колико дуго времена);
- које опасности су већ биле установљене, и који су њихови извори били;
- које су потенцијалне последице постојећих опасности;
- које су мере заштите коришћене;
- о којим повредама на раду, професионалним болестима и другим случајевима угрожавања здравља се извештавало;
- које правне и друге регулативе се односе на радно место.

Како се могу прикупљати информације?

Информације се могу тражити у следећим изворима:

- техничким подацима о опреми, материјалима и супстанцама које се користе на радном месту;
- технолошким процедурама и приручницима за рад;
- резултатима мерења штетности, или опасности и фактора напора на радном месту;
- подацима о броју повреда на раду и професионалних болести;
- спецификацијама о произвођачима хемијских супстанци;
- правним регулативама и техничким стандардима;
- научној и техничкој литератури.

Информација се може такође прибавити:

- посматрањем радног окружења;
- посматрањем обављања послова на радном месту;
- посматрањем обављања послова изван радног места;
- интервјуисањем запослених ;
- посматрањем спољних фактора који могу имати утицај на радно место (послови које обављају трећа лица, временски услови)

Корак 2

Како се може установити опасност?

За идентификовање опасности се користи **ОПШТА ЧЕКЛИСТА** у коју се бележе одговори:

- уколико знате да постоји опасност →

Убележите „ДА”

- уколико знате да опасност не постоји →

Убележите „НЕ”

- уколико нисте сигурни да опасност постоји: користите **СПЕЦИФИЧНУ ЧЕКЛИСТУ О ОПАСНОСТИ** која је наведена у колони 5
- уколико у колони 5 **ОПШТЕ ЧЕКЛИСТЕ** не постоји специфична чеклиста о опасности, ви можете потражити даље информације на вебсајту Европске Агенције <http://hwi.osha.europa.eu> или код државних органа.

Ми смо такође обезбедили неке чеклисте за следеће секторе:

Канцеларијски рад,
Грађевинарство,
Поправка аутомобила,
Производња хране,
Дрвна индустрија,
Пољопривреда,
Мали рудници

Уколико сте укључени у једну од ових активности, идите на специфичну секторску чеклисту у Делу IV

ВАША ПРОЦЕНА РИЗИКА ТРЕБА ДА СЕ СПРОВОДИ КРОЗ АКТИВНО УКЉУЧИВАЊЕ СВИХ НА РАДНИМ МЕСТИМА
--

Општа Чеклиста

Бр.	Опасност	ДА	НЕ	НЕЗНАМ (ићи на спец. чеклисту опасности)
1.	Неравне или клизаве површине (што може изазвати клизање, саплитање, падање, итд.)	☐	☐	Део III-1
2.	Кретање возила и машина	☐	☐	Део III-2
3.	Покретни делови машина	☐	☐	Део III-3
4.	Предмети и делови опасних површина (оштре, храпаве, итд.)	☐	☐	
5.	Топле или хладне површине, материјали, итд.	☐	☐	
6.	Радна места на висини и тачке за пењање (што може изазвати пад са висине)	☐	☐	
7.	Ручни алат	☐	☐	
8.	Висок притисак	☐	☐	
9.	Електричне инсталације и опрема	☐	☐	Део III-4
10.	Ватра	☐	☐	Део III-5
11.	Експлозија	☐	☐	Део III-6
12.	Хемијске супстанце (укључујући прашину) у ваздуху	☐	☐	Део III-7
13.	Бука	☐	☐	Део III-8
14.	Вибрација руку и рамена	☐	☐	Део III-9
15.	Вибрација целог тела	☐	☐	Део III-10
16.	Осветљење	☐	☐	
17.	UV, IC, ласерска и микроталасна зрачења	☐	☐	
18.	Електромагнетна поља	☐	☐	
19.	Топла или хладна клима	☐	☐	
20.	Дизање и спуштање терета	☐	☐	
21.	Неправилно држање тела током рада	☐	☐	
22.	Биолошке опасности (вируси, паразити, гљивице, бактерије)	☐	☐	
23.	Стрес, насиље, злостављање	☐	☐	
24.	Остало: молимо да наведете и да обележите са „ ДА ”	☐	☐	

Корак 3

Како се може проценити ризик који произилази из опасности?

А. За сваку идентификовану опасност:

Одлучити да ли је ризик мали, средњи или висок узимајући у обзир вероватноћу и тежину последице која може да буде изазвана опасношћу.

Користите доњу табелу да бисте донели такву одлуку.

		Тежина последице		
		Мала	Средња	Велика
В е р о в а т н о ћ а	Врло невероватно	Мали (1)	Мали (1)	Средњи (2)
	Вероватно	Мали (1)	Средњи (2)	Висок (3)
	Врло вероватно	Средњи (2)	Висок (3)	Висок (3)

- **Висока невероватност:** се не може манифестовати током целокупне професионалне каријере запосленог.
- **Вероватност:** се може манифестовати само неколико пута током професионалне каријере запосленог.
- **Висока вероватност:** се може манифестовати са понављањем током професионалне каријере запосленог.
- **Мала тежина последице:** повреде и болести које не узрокују продужено дејство (као што су мање сметње, иритације очију, главобоље, итд.).
- **Средња тежина последице:** умерено изазивање повреда и болести, али са продуженим дејством или периодичним повратним болом (као што су ране, обичне фрактуре, опекотине другог степена на ограниченим површинама тела, кожне алергије, итд.).
- **Велика тежина последице:** повреде и болести изазване тешким и сталним болом и/или смрт (ампутације, озбиљније фрактуре које воде у инвалидност, рак, опекотине другог или трећег степена на великим површинама тела, итд.).

Б. Одлучити да ли је ризик који произилази из опасности прихватљив или неприхватљив.

Уопштено:

- високи ризик је неприхватљив,
- мали и средњи ризик је прихватљив,

Уколико није усаглашен са правном регулативом, ризик је неприхватљив.

Запамтити:

Ваша процена ризика треба да се врши уз активну укљученост запослених. Када се одлучује о прихватљивости ризика, треба имати на уму пол, године и такође здравствено стање запослених за које се процена ризика врши.

Корак 4

Како се могу планирати активности за елиминисање или смањење ризика који произилази из опасности?

Уколико је ризик висок и процењен као неприхватљив, потребно је одмах предузети активности за његово смањење.

Уколико је ризик средњи и процењен као прихватљив, препоручује се планирање активности за смањење тог степена ризика.

Уколико је ризик мали и процењен као прихватљив, неопходно је да се обезбеди да се тај степен ризика задржи на истом нивоу.

Превентивне и заштитне мере треба да буду спроведене по следећем редоследу приоритета:

- елиминисање опасности/ризика
- минимизирање опасности/ризика, кроз организационе мере,
- минимизирање опасности/ризика, кроз мере колективне заштите,
- смањење ризика, кроз одговарајућа средства и опрему за личну заштиту на раду

Да бисте пронашли примере мера које се могу користити за смањење ризика, идите на специфичну чеклисту опасности у Делу III или Делу IV.

Корак 5

Како се документује процена ризика?

Може се документовати процена ризика за свако радно место користећи наведени ФОРМУЛАР О ПРОЦЕНИ РИЗИКА.

Унесите основне информације:

- назив послодавца и адреса,
- назив радног места за које се врши процена ризика,
- име или имена лица која раде на том радном месту за које се врши процена ризика,
- датум процене ризика и име или имена лица која врше процену ризика.

Унесите идентификоване опасности (за које сте забележили „ДА” у ОПШТОЈ ЧЕКЛИСТИ) у колони 2 ФОРМУЛАРА О ПРОЦЕНИ РИЗИКА.

За сваку идентификовану опасност:

- навести превентивне/ заштитне мере које се користе да се ограничи ризик који произилази из опасности у колони 3;
- навести резултате процене ризика (нпр. висок/неприхватљив) у колони 4;
- навести планиране активности за смањење ризика у колони 5.

Формулар о Процени Ризика

Датум:----- Карта Бр:-----

Назив фирме и адреса:		Процену ризика урадили (имена процењивача)		
Радно место: (назив радног места)		Име и презиме запосленог (име лица које ради на том радном месту)		
БР.	Опасност	Примењене превентивне мере	Процењени ризик	Планиране активности за смањење ризика
1	2	3	4	5
Потпис/потписи лица задужених за процену ризика		Потпис/потписи запослених на радном месту		

ДЕО Ш:

ИДЕНТИФИКАЦИЈА ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА-УОПШТЕНО

Чеклиста бр. 1 ОПАСНОСТ: НЕРАВНЕ И КЛИЗАВЕ ПОВРШИНЕ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли су подови неравних површина, незавршених ивица, са рупама, пукотине?	●	○
2. Да ли су подови прашњави и клизави, влажни због чишћења, течности, кише, блата	●	○
3. Да ли има прагова или других промена на вишим спратовима?	●	○
4. Да ли има развучених каблова на поду?	●	○
5. Да ли запослени могу пасти или се оклизнути због неодговарајуће обуће?	●	○
6. Да ли се подови одржавају уредним?	○	●
7. Да ли има предмета који сметају искључујући оне који се не могу померити?	●	○
8. Да ли су обележени предмети који сметају, а не могу се померити?	○	●
9. Да ли су сви пролази за кретање/саобраћај обележени?	○	●
10. Да ли је осветљење подова и пролаза за кретање/саобраћај, одговарајуће?	○	●

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Пажљив одабир подова, поготово уколико постоји могућност да постану влажни или прашњави услед процеса рада, одржавање површина подова сувим
- Уколико је неопходно, хемијско третирање клизавих површина, користити одговарајуће методе чишћења
- Омогућити редовну проверу подова и пролаза за саобраћај и кретање
- Отклонити шупљине, пукотине, похабане тепихе или неравнине, одржавати подове и пролазе за саобраћај и кретање чистим
- Уклонити прагове или ограничити њихову висину, означавајући их видљивим
- Обезбедити запосленима одговарајућу обућу
- Обезбедити да подови и пролази за саобраћај и кретање буду одговарајуће обележени
- Обезбедити адекватно осветљење подова и пролаза за кретање и за саобраћај
- Постављање опреме на начин да се избегне пролазак каблова преко пешачких пролаза, користити прекриваче за каблове да би их безбедно фиксирани за површину
- Користити неклизајуће и материјале једноставне за чишћење за облагање подова и пролаза за кретање и саобраћај
- Обезбеђивање одговарајућег изливања течности у односу на површину подова и пролаза за саобраћај и за кретање

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се икада користе транспортна средства у неисправном стању?	●	○
2. Да ли су транспортна средства и опрема за дизање терета икада преоптерећени?	●	○
3. Да ли у пролазима за кретање и саобраћај има препрека?	○	●
4. Да ли је видно поље у пролазима за саобраћај и кретање ограничено?	●	○
5. Да ли транспортна средства икада користе неовлашћена лица?	●	○
6. Да ли је терет увек адекватно обезбеђен?	○	●
7. Да ли је видно поље возача икада ограничено огромним теретом?	●	○

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Обезбедити да се користе адекватна транспортна средства за рад
- Користити опрему за рад са оговарајућим сертификатима и лиценцама
- Користити опрему за рад у складу са информацијом произвођача и упутством за употребу
- Спровести редован технички надзор радне опреме
- Обезбедити да пролази за кретање и саобраћај буду одговарајуће обележени и да се одржавају чистим
- Обезбедити да пролази за саобраћај и кретање буду довољно широки и да нема мртвих углова на њима
- Обезбедити да терет буде адекватно смештен и обезбеђен
- Обезбедити да запослени буду одговарајуће обучени
- Обезбедити да транспортна средства која се сама крећу имају одговарајуће команде да би се превенирала неочекивана заустављања

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са ●

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли постоје неки опасни покретни делови машина без обезбеђења?	●	○
2. Да ли заштитне направе машина штите шаке, руке од опасних покретних делова машина?	○	●
3. Да ли су заштитне направе машина осигуране и није их лако скинути?	○	●
4. Да ли може да упадне неки предмет у покретне делове машина?	●	○
5. Да ли заштитне направе машина чине рад на њима неодговарајућим и отежаним?	●	○
6. Да ли машина може бити подмазана без скидања заштитних направа?	○	●
7. Да ли је могуће скинути заштитне направе са машине без њеног заустављања?	●	○
8. Да ли постоје необезбеђени зупчаници, колутови, точкови замајци?	●	○
9. Да ли постоје изложени појасеви или заштитни ланци?	●	○
10. Да ли постоје изложени комплети завртаја, кључева, карика?	●	○
11. Да ли су запосленом контроле укључења и искључења лако доступне?	○	●
12. Да ли постоји контрола за више од једног оператера?	●	○

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Обезбедити да машинама рукују обучени и овлашћени запослени
- Обезбедити да све заштитне направе и уређаји буду искоришћени и да су у функцији
- Користити постере и ознаке да подсети раднике о потреби заштите
- Обезбедити да сво неопходно обезбеђење и заштита буду постављени пре почетка рада машине
- Обезбедити да простори око машина буду чисти, уредни и ослобођени од препрека
- Обезбедити довољно простора да буде омогућено кретање радника
- Снабдети запослене одговарајућим средствима и опремом за личну заштиту на раду
- Обезбедити адекватно осветљење на машинама и око машина
- Увођење јасног система информација упозорења у циљу превенције од коришћења машина које су покварене, да би се избегле повреде на раду
- Обезбеђење да машине буду одржаване и да се кварови на њима отклањају одмах
- Обезбедити да постоји довољно растојање између покретних делова машине и фиксних делова који се налазе у близини машине